

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין2
- ב. מעיקרא חיטי והשתא קמחא3
- ג. המשתחוה לדקל לולבו ... למצוה באילן שנטעו מתחלה לכך ... דאפילו להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך באילן שנטעו ולבסוף עבדו ... מי מאיס כלפי גבוה או לא 3
- ד. באשירה שביטלה קמבעיא ליה יש דחוי אצל מצות או אין דחוי אצל מצות4
- ה. כיסהו ונתגלה פטור מלכסות כיסהו הרוח חייב לכסות ... שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות5
- ו. המשתחוה לבחמה צמרה מהו לתכלת5
- ז. צמרה מהו לתכלת קרניה מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין בני מעיה מהו לפארות6
- ח. עיקר שירה בפה7
- ט. המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכים ... מים של רבים אין נאסרין לא צריכא דקא נבעי מארעא8
- י. מי שהיה ביתו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה8
- יא. שלו ושל עבודת כוכבים נידון מחצה על מחצה9
- יב. אבניו עציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר שקץ9
- יג. איזהו צנוע הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ... בכדרך ... צניעותא בעי למעבד9
- יד. שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי זה אסור סיידו וכידו לעבודת כוכבים וחידש נוטל מה שחידש הכנים לתוכה עבודת כוכבים והוציאה הרי זה מותר המשתחוה לבית אסרו ... בנאו אף על פי שלא השתחוה לו השתחוה אף על פי שלא בנאו10

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שלוש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס הרי זו אסורה סיידה
וכיידה לשם עבודת כוכבים נטל מה שסייד וכייד ומותרת העמיד עליה עבודת
כוכבים וסילקה הרי זו מותרת ... ואף על גב דסייד וכייד בגופה של אבן כי נטל מה
שחידש שפיר דמי 12

דף מז.

א. אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין

כבר ההתבאר לעיל דף מו: שכל האסורין¹ לגבי המזבח כולן ולדותיהן
מותרין למזבח, חוץ מולד נרבעת ונעבד' ומוקצת ושהמיתה את האדם
שולדן אסורין למזבח כמותן.

בד"א כשנעברה² בה עבירה או שהמיתה כשהיתה מעוברת שהרי הולד
מצוי עמה בעת שנפסלה, והיה כאבר מאיבריה³.

אבל אם נתעברה אחר שנעברה בה עבירה או אחר שהמיתה הרי ולדה
כשר למזבח אפילו נרבעה כשהיא מוקדשת ואח"כ נתעברה⁴, ואין צ"ל אם
נרבעה והיא חולין ואח"כ הקדישה ונתעברה שולדה מותר, וכן אפרוח ביצת
טריפה מותר למזבח.

¹ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג הלכה יב

² שם הלכה יג.

³ דהוולד אין לו שייכות להאם שהוא בריה בפ"ע, ואף על גב דנולד ע"י האם מ"מ הא גם ע"י האב נולד והו"ל
זה וזה גורם וקיי"ל בכלל האיסורים דזה וזה גורם מותר (חולין נח, א). אמנם כשנעשתה העבירה בגופה כגון
נרבעת או עבדה או הקצוה לכוכבים או הרגה את הנפש והוולד היה בעת מעשה, כגון שעברה ואח"כ נעשתה
בה העבירה, הרי גם הולד עצמו עשה העבירה שהרי היא אבר כאחד מאיבריה דעובר ירך אמו הוא, וכדאמר
רבא שם ולד הנרבעת היא וולדה נרבעו וולד הנוגחת היא וולדה נגחו. ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי
מזבח סימן נד סעיף ט

⁴ יש תימא, דבתמורה שם יש שני לשונות בזה וללישנא אחרינא אסור בזה ואיך פסק להקל בלישנא קמא.
ויש שתצו דכיון דמעם האיסור הוא רק משום בזיון פסק להקל (כ"מ בשם הרי"ק), ואין זה מספיק שהרי ידוע
דהרמב"ם הולך תמיד בשיטת הגאונים לפסוק כאיכא דאמרי. אמנם המעיין בגמ' יראה דל"ק כלל, דמרא
דשמעתא שם שאומר דנרבעו כשהן מוקדשין אסורין דהוי בזיון הוא רב נחמן, ואיהו ס"ל מקודם דאפילו עיברו
ולבסוף נרבעו מותרים דעובר לאו ירך אמו הוא, ולכן בכה"ג קאמר דנרבעו במוקדשין הוי בזיון אבל בנרבעו
ולבסוף עיברו אין כאן בזיון, ולכן ממילא אנן דקיי"ל עובר ירך אמו הוא ועיברו ולבסוף נרבעו בלא"ה אסורים,
ובמה אנו מתירים בנרבעו ולבסוף עיברו ובכה"ג הכל מודים דמותר. שם סעיף י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ב. מעיקרא חיטי והשתא קמחא

עוד התבאר שם השמשותחוה⁵ לקמה חטיה מותרין למנחות שהרי נשתנו ונדרמו לולדות של איסור מזבח שהן מותרין⁶.

ג. המשתחוה לדקל לולבו ... למצוה באילן שנטעו מתחלה לכך ... דאפילו להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך באילן שנטעו ולבסוף עברו ... מי מאיס כלפי גבוה או לא

כבר התבאר במסכת סוכה דף כט: כל ד' המינים⁷ אם היו של עיר הנדחת, או של אילן שעובדין אותו אם הוא של ישראל או שקנה אותה ישראל מיד עובדיה, הרי זה פסול. ואין יוצאין בו אף בדיעבד כל ז', כיון שאין מועיל לה ביטול הגוי להתירה בהנאה ועומד לשרפה הוי כשרוף וכאילו אין שיעורו קיים.

ורוקא באילן⁸ שנטעו לשם ע"ז אבל אם נטעו ולבסוף עברו אז הפירות שגדלו קודם העבודה מותרים להדיוט, אך למצוה אסורין לכתחלה דמאיס, ובדיעבד יצא.

והפירות שגדלו אחר שנעבד אסורין אף להדיוט בהנאה ופסול אף בדיעבד בנ"ל

אבל ע"ז של גוי דמהני לה ביטול לכתחלה לא יטול, אפי' אם ביטלה הגוי דמותרת להדיוט, משום דמאיס למצוה.

⁵ שם הלכה יד

⁶ הוא בעכו"ם (מו, ב), ויש שם שני לשונות בלשון ראשון אוסר ולא יכא דאמרי מותר והרמב"ם פוסק כאיכא דאמרי כשיטת הגאונים, וא"כ לרבותינו הפוסקים להחמיר או כלישנא קמא כמבואר בתוס' שבת (מב, ב) אסור. ואין לשאול הא אמרינן בב"ק (צד, א) דלעניין ברכה לא מהני שינוי דאין זה מברך אלא מנאין ולמה מותר לקרבן, די"ל דברכה שאני שמזכיר שם שמים עליו אבל קרבן הוה מצוה ככל המצות (ועב"ק סו, א). ערוה"ש שם יג

⁷ שו"ע ונו"כ תרמט ג

⁸ מ"ב סק"ח י"ט כ' כ"א כ"ב כ"ג כ"ד ושה"צ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אבל אם נטל יצא וא"צ לחזור וליטול אפי' לא ביטלן הגוי, ועדיין אסורה בהנאה, דמ"מ אינה עומדת לשרפה כיון שאפשר שיבטלנה הגוי, ומה שנטלה לצאת בה לא חשיב הנאה דמצות לאו ליהנות ניתנו.

מיהו דוקא בשאר הימים אבל ביום א' דבעינן לכם אין יוצא אפי' דיעבד כ"ז שלא ביטלה הגוי דכיון דאסורה בהנאה לא מקרי לכם.

וכ"ז כשלא נתכוין לזכות בה אבל אם נתכוין לזכות בה הו"ל ע"ז של ישראל ואין יוצא בה כל ז' קודם שנתבטל ואם נתבטל ביד גוי אפי' מכוין לזכות בה אח"כ יוצא בדיעבד, ויש מחמירין אפי' בשל גוי שלא לצאת בו אף בדיעבד קודם שנתבטל ולמעשה אם אין לו אחר יטלנו ואפשר שצריך גם לברך עליו רק אם ימצא אח"כ לולב אחר יטלנו עוד הפעם לצאת דעת המחמירין.

וכל זה בימיהם שהנכרים היו משתחוים לאילן, אבל בזמן הזה שאין הנכרים משתחוים לאילן אלא נוטעין אילן לפני עבודה זרה, או שנוטעים אילנות בגן של עבודה זרה, ודמי פירות האילנות הוא לכהניהם, מותר ליקח מהן ארבעה מינים שבלולב.

ד. באשירה שביטלה קמבעיא ליה יש דחוי אצל מצות או אין דחוי אצל מצות

אשרה¹⁰ שבטלה אין מביאין ממנה גזרים¹¹ למערכה¹².

⁹ שו"ע הרב שם יד

¹⁰ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה ז

¹¹ כיון דלענין לולב למצוה מספיקא פסלינן לה מכ"ש דפסלינן לה לגזירין למערכה. כס"מ שם. ואין צורך לזה דבפירוש אמרינן בירושלמי פ"ק דבכורים הכל מודים באשרה שבטלה שאין מביאים ממנה גזרים למערכה רשב"ל בעי מהו שיביא ממנה לולב יע"ש. מל"מ שם ואני אומר לפענ"ד דלגבוה פשיטא דפסול דהתם למצוה מיבעיא ליה אם יש דחוי אצל מצות או לא והא דלגבוה פשיטא דיש דחוי כדאיתא בחולין פ"ז ב' יעו"ש היטיב ונ"ל דה"ט דהירושלמי דפ"ק דבכורים שהובא במל"מ יעו"ש היטיב. הר המוריה שם

¹² ואף על גב דלקולא לא אמרינן דחוי כמו בכיסוי הדם שכיסהו הרוח וחזר ונתגלה, מ"מ לחומרא נאמר יש דחוי, ופסק הרמב"ם כאן וכן בהל' ציצית פ"א לחומרא ומשמע ליה דאפילו בדיעבד פסול (לח"מ). ולא דמי ללולב של עכו"ם דאם נטל יצא, דשאני אשרה שנמעה מתחלה לכך (שם). ובירושלמי פ"א דביכורים (הל' ב) אמרינן הכל מודים באשירה שביטלה שאין מביאין ממנה גזירין למערכה, אבל לולב מותר להביא, וביכורים מיבעי ליה. ע"ש דס"ל להירושלמי דלדבר שבקדושה יש דחוי ולמצוה אין דחוי, ומיבעי ליה בביכורים אי דמי למצוה אי לקדושה, אך דרך הש"ס שלנו אינו כן אלא דלחומרא אמרינן יש דחוי ולא לקולא. וזה שכתב דמשתחוה לבהמה צמרה פסול לבגדי כהונה, ס"ל דטווייה לא מקרי שינוי (שם), דאי מקרי שינוי הוי כשר כמו חטים ועשה קמת במשתחוה לקמה שפסק בספ"ג דכשרים למנחות מטעם שינוי, אבל בר"פ הגזול עצים מבואר דהוי שינוי וצ"ע. ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נה סעיף כב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ה. כיסהו ונתגלה פטור מלכסות כיסהו הרוח חייב לכסות ... שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות

כבר התבאר במסכת סוכה דף לג. מצות עשה לכסות דם היה ועוף שנאמר (ויקרא יז פסוק יג) וְשִׁפְךָ אֶת דָּמֹו וְכִסְהוּ בְּעֶפְרָר כִּיסָהוּ הָרוּחַ¹³, בדברים שמכסין בו¹⁴, פטור מלכסות¹⁵. ואם חזר ונתגלה, חייב לכסות ללא ברכה¹⁶. אבל אם הוא עצמו כיסהו ונתגלה, אינו חייב לכסותו פעם אחרת, וי"א¹⁷ שמותר אף לכתחילה לגלותו. ולפיכך אינו מחויב להשגיח כלל אם יהיה נתגלה אחר כך או לא, כי קיים מצותו. ולכן מכסים ברחובות ומקומות שרבים שכיחים ודשים שם ואינו מתקיים הכיסוי כלל¹⁸. וי"א¹⁹ שאין לכסות במקום העשויה לגלות, רק שאין צריך לשומרו וגם מותר לנקר חצרו.

ו. המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת

¹³ שו"ע ונו"כ יו"ד כח יא

¹⁴ וכן למטה היה כמו בן דברים שמכסין בו או שלמטה נבלע בקרקע אבל אם כסהו הרוח בדברים שאין מכסין בהן או שלא היה למטה עפר תחות או שאר דברים שמכסין בהם יש לגלותו ולגררו וליתן עפר למטה ומלמעלה ובלא ברכה. בשמ"ח סעיף י"ד ותב"ש ס"ק ט"ז

¹⁵ דהא מכוסה ועומד הוא ואינו מחויב לגלותו ולחזור לכסותו, ומשמע לכאורה שאם ירצה לגלותו ולחזור לכסותו דמחייב לברוכי עליה אך מהא דאמרינן הכא גבי חזר ונתגלה שחייב לכסות הוא מחמת ספק, ואם כן לענין ברכה הוה ליה ספק ברכות להקל ולא יברך. פר"ח שם יז ובפר"ח כתב דאם ירצה לגלותו ולחזור לכסותו מצוה קעביד אך צ"ב שחי מכנים עצמו לספר ברכות.

¹⁶ שספק הוא שמא יש דיחוי במצוות ובכוי שהוא ספר בהמה או היה וספר אם חייב בכיסוי פר"ח שם ופר"ח שם וחי' רע"א שם ועיין פ"ת ס"ק ד שהביא שבמג"א סימן תקפ"ו סק"ו נראה דעתו דהכא מכסה בברכה ע"ש ועיין בספר באר יעקב מ"ש בזה והעלה כדעת הפר"ח אך כתב דנכון שישחוט קודם לכסות עוף אחר ויברך על הכיסוי ואח"כ יכסה האי דנתגלה אבל אי לית ליה עוף אחר ודאי מכסה בלא ברכה ועיין עוד בחי' רע"א שם "ל דא"צ לכסות דהוי ס"ס שמא הוא בהמה. ושמא יש דיחוי אצל מצות. ומ"מ יש לדון דב' הספיקות לא נולדו יחד דתיכף כששחט נתחייב בכיסוי מספק ואח"כ כשכסהו הרוח נולד הספק השני אם יש דיחוי אצל מצות וכתבתי בתשובה באורך אם גם בס"ס דדינא צריך שיוולדו ביחד.

¹⁷ פר"ח שם

¹⁸ כרתי ס"ק יד שם

¹⁹ שמלה חדשה שם יד ועיין בתבוא"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

המשתחוה לבהמה²⁰, צמרה פסול לציצית שהרי הוא כצרכי גבוה²¹. בין צמר שהיה עליה בשעת השתחויה ובין מה שגדל אח"כ²², ויש מכשירין²³ מה שגדל אח"כ. ובדיעבד אם יצא נחלקו הפוסקים²⁴.

בהמה²⁵ הנרבעת צמרה אסור לציצית.

המשתחוה²⁶ לפשתן נטוע כשר לציצית, שהרי נשתנה²⁷, אבל לפשתן תלוש נאסר אפילו בהנאה, ואינו מועיל שינוי²⁸

ודוקא אם הוא שלו אבל של חבירו אפילו בלא שינוי כשר שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו²⁹.

ז. צמרה מהו לתכלת קרניה מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין בני מעיה מהו לפארות

²⁰ שו"ע ונו"כ יא ח

²¹ אף דדבר הנעבד אינו אסור אלא לקרבן אבל להדיוט שרי מ"מ אסור למצות ציצית הואיל וצרכי גבוה הוא מאיס כלפי גבוה הואיל דלא אישתני כ"כ דעדיין חזותיה עליו ונראה שהוא צמר. פרישה. וכוון לתרין בזה קושיית העולת תמיד, דאף דבעלמא לענין קנין קנה בשינוי שעל ידי ליבון וצביעה, אפילו הכי לענין מאיס כלפי גבוה חמיר יותר, וכמו שכתב האליה רבה. מ"ב שם לה, שעה"צ כה.

²² דעת העולת תמיד שגם הצמר שגדל לאחר שנעבד פסול לציצית, וכ"ש הוא שאף להדיוט הוא אסור בהנאה, שכן מצינו לגבי אילנות שעבדום לע"ז, שג"כ אינם נאסרים להדיוט, ואעפ"כ מה שגדל מהאילן לאחר שנעבד פסק השו"ע ביו"ד שאסור בהנאה להדיוט לפי שנתהוה באיסור, והוא הדין בעלי חיים אף שאינם נאסרים בהנאה, מ"מ מה שגדל על הבע"ח לאחר שנעבד אסור בהנאה אף להדיוט.

²³ דעת הבני חייא להיפך שמה שגדל אח"כ אינו פסול אפילו למצוה, שכיון שצמר זה לא היה בשעת שעבדו את הבהמה, אין לך שינוי גדול מזה, וכיון שגשתנה אינו מאוס. בס"י תרמ"ט סק"ט וסקב"ח סתם במ"ב לאיסור

²⁴ סקל"ו ל"ו לדפי דעת המחבר שם האי פסול אינו רק לכתחלה משום דמאס אבל בדיעבד יצא וכן כתב הגר"א בסימן זה דלענין דיעבד במחלוקת שנויה ובס"י תקפ"ו סק"ח כ' דק"ל דבדיעבד יצא ע"ש

²⁵ בה"ל ד"ה המשתחוה

²⁶ סקל"ח ובה"ל ד"ה לפשתן

²⁷ ואינו כצמר שבמשתחוה לפשתן נטוע דהוי כעץ וכיון שעשאו חומטין מראהו הראשון חלף והלך לו. מ"ב לה

²⁸ כדן ע"ז ותקרובתה ואינו מועיל לו שינוי שכל שאתה מהוה ממנה הרי היא כמות. מ"ב לה

²⁹ ואפילו לגבוה ס"ל לרוב הפוסקים דאין יכול לאסור עיין בפ"ד מהלכות איסורי מזבח הלכה ה' בהלח"מ שם וביו"ד בסימן קמ"ה סעיף ה' בביאור הגר"א שם והפמ"ג בא"א אות י"ב העלים עין מזה. ביאור הלכה שם ד"ה לפשתן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וטב"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

המשתחוה לבהמה³⁰ כשם שנפסלה למזבח, כך צמר שלה פסול לבגדי כהונה³¹, וקרניה פסולין לחצוצרות ושוקיה לחלילין ובני מעיה לנימין הכל פסול³².

ח. עיקר שירה בפה

אין פוחתין³³ משנים עשר לויים³⁴ עומדים על הדוכן בכל יום לומר שירה על הקרבן ומוסיפין עד לעולם.

ואין אומרינן שירה אלא בפה בלא כלי שיעקר השירה שהיא עבודתה בפה.

³⁰ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה ז

³¹ ולי מה דבעי בהאי לישנא צמרה מהו לתכלת וקא מתמה תכלת דמאי אי דכהנים היינו דרמי בר חמא ופירש"י תכלת דכהנים דבגדי כהונה לצורך עבודה וקא מיבעיא לן מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא ואת"ל כקרבן דמו היכא דנשתנה כשצובעין אותו יש שינוי בנעבד להתירו לגבוה או לא. היינו בעיא דרמי בר חמא דהיינו תרתי בעיי דבעא רמי בר חמא לעיל עכ"ל. ובעיא דרמי בר חמא היא במשתחוה לקמה חמיה מהו למנחות יש שינוי בנעבד או לא ופשטינן דיש שינוי לנעבד ומותר וכן פסק רבינו בס"פ שקודם זה וא"כ ה"ל למיפסק דלבגדי כהונה כשר מאחר דאישתני לכך נ"ל שרבינו מפרש דלא דמיא למשתחוה לקמה דהתם שינוי גמור הוא דמעיקרא חטי והשתא קמחא אבל הכא דמעיקרא צמר והשתא צמר אף על גב דמעיקרא לבן והשתא תכלת לאו שינוי גמור היא ולא קאמר היינו דרמי בר חמא אלא משום בעיא דמשתחוה להר אבניו מה הן למזבח דאמרינן דמיבעי ליה אי מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא. ס"מ שם

³² ולא שייך להגיד בזה בדיעבד שהרי הוא דבר ההווה בתמידות אולם כן יש נ"מ בעבד בבגדים מצמר זה אי פוסל הקרבן ולכאורה אינו פוסל שהרי בספיקות אלו בגמ' פסק לקמן באתנן וכן בפ"ו גבי חטין מגללי בקר פסק בכל מה שיש ספק בגמ' דלא יביא ואם הביא הורצה. וא"כ ה"ה הכא וצ"ע

³³ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ג הלכה ג

³⁴ דוד המלך חלק הכהנים והלוים לכ"ד משמורות כמבואר בדה"י (א, כה) ובתיב: ויהי מספרם וגו' מלומדי שיר לד' כל המבין מאתים שמונים ושמונה ויפילו גורלות משמרת ויצא הגורל הראשון וגו' הוא ואחיו ובניו שנים עשר השני וגו' שנים עשר השלישי הרביעי עד ארבעה ועשרים, וכולם שנים עשר דכ"ד פעמים י"ב הם רפ"ח ע"ש, ונמצא שבכל משמר היו י"ב משוררים. ן בשירה בכלים לא היו פחות מ"ב כלים כלי שיר, כדתנן התם: אין פוחתין מתשעה כנורות ומוסיפין עד עולם והצלצל לבד, ומקודם זה שנינו (י, א) אין פוחתין משני נבלים ולא מוסיפין על ששה. וזהו שאמרו בגמ' על המשנה דאין פוחתין משנים עשר לויים הני כנגד מי כנגד תשעה כנורות ושני נבלים וצלצל אחד, שנאמר: הוא ובניו ואחיו שנים עשר ע"ש. ואף על גב דגם שני חלילין היו כדתנן התם אין פוחתין משני חלילין ולא מוסיפין על שנים עשר, לא נחשבו בכלי שיר דאינו אלא לשמחה בעלמא, ולכן בשמחת בית השואבה היה העיקר החליל כדתנן בפ"ה דסוכה, ועיקר חכמת הנגינה היתה בכנור ונבל וצלצל. והטעם דכנורות מוסיפין עד עולם ונבלים לא יותר מששה וחלילין לא יותר מ"ב, משום דכנורות כל מה שתוסיף תהיה הנגינה יותר יפה, אבל נבלים יותר מששה יבלבל סדר הנגינה וכן חלילין יותר מ"ב, ומטעם זה לא היה רק צלצל אחד (כנלע"ד). ערוך השולחן העתיד הלכות כלי המקדש סימן כ סעיף יא

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואחרים היו עומדים שם מנגנין בכלי שיר, מהן ליום ומהן ישראלים מיוחדים
המשיאין לכהונה, שאין עולה על הדוכן אלא מיוחדם, ואין אלו המשוררים
על פי הכלים עולין למנין השנים עשר.

ט. המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכים... מים של רבים אין נאסרין לא צריכא דקא נבעי מארעא

המשתחוה³⁵ למעיין הנובע בארצו הרי מימיו פסולין לנסך. ודווקא הנובע
בארצו, אבל כשהמים הולכין לרשות אחרים, מים של רבים אינם נאסרים³⁶.

י. מי שהיה ביתו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו כי צד יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה

כבר התבאר במסכת שבת דף פב. שמי שדירתו³⁷ סמוכה³⁸ לדירת נכרי,
ונפל הקיר שבין דירתו לחדר שמכנים הנכרי בתוכו עבודת כוכבים³⁹, כגון
צלב וכדומה, אסור לבנותו כיון שמהנה לאליל. וכשם שאסור ליהנות מע"ז,
כך אסור לההנותה, דכל מהנה נהנה.

כי צד יעשה, כונס לתוך שלו ממקום הכותל, ארבע אמות ובונה, ועובי הקיר
שבונה יכול להחשב כחלק מהרבע אמות, ואותו הריוח מבואר להלן

³⁵ רמב"ם איסורי מזבח שם

³⁶ והקשו עליו דהא כל אלו הם בעיות דלא נפשמו שם בגמ', ונהי דלהלכה קי"ל לחומרא, מ"מ הא איהו פסק
לקמן באתנן וכן בפ"ו גבי חמין מגללי בקר פסק בכל מה שיש ספק בגמ' דלא יביא ואם הביא הורצה, ולמה
לא פסק כאן כן במים של מעיין לעניין ניסוך (לח"מ). כלומר דוודאי בכל אלו שחשב הם לתמידיות ולא שייך
בדיעבד, אבל ניסוך המים אם נסך למה לא ביאר דהורצה. ונ"ל דמשום דמים מצויים הרבה וא"צ לקנותם
בדמים ס"ל דלא שייך בזה דיעבד וינסך מים אחרים. ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נה סעיף
ב, אבל במעשה רקח כתב ומאי דאפשר דגבי חמין כיון שאין הדבר אלא מטעם מיאוס כיון שנזרעו ונשתנו
אחרי לן בדיעבד מיהא וההיא דאתנן נמי שאני דמספקא לן אי חל עליה שם אתנן מעיקרא כמ"ש שם רבינו
משא"כ גבי מעיין וכו' דהאיסור חל ודאי אלא שנסתפקו אי למיא דקמיה קסגיד וכו' וק"ל:

³⁷ שו"ע ונו"ב קמ"א

³⁸ אין להקשות דאיך בנה מתחלה ביתו סמוך לע"ז וי"ל דמיירי כשמתחלה כשבנאו הי' בונה בהיתר שלא היה
שם ע"ז אצל כותל שלו ואח"כ כשבנאו הכנים העכו"ם הע"ז לתוך הבית. דרכ"א
³⁹ ש"ך שם א שאפילו אין הבית כצמו נעבד כך הדין דהוי תשמיש דתשמיש לעבודת כוכבים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שממלאו קוצים, או בונה שם בית כסא, כדי שלא ירחיב בבית עבודת כוכבים.

דף מז:

יא. שלו ושל עבודת כוכבים נידון מחצה על מחצה

עוד התבאר שם שכמו כן מי שדירתו סמוכה לדירת נכרי ויש ביניהם קיר משותף ונפל הקיר המשותף שבין דירתו לחדר שמכנים הנכרי בתוכו עבודת כוכבים, על אף שאסור לבנותו כיון שמהנה לאליל. אם היה הכותל שייך לו, שטח הכותל נחשב מהד' אמות שצריך להרחיק, ומרחיק ממקום הכותל את יתרת המרחק שנוותר אחרי הישוב עובי הכותל,

היה הכותל שייך לו ולנכרי בשותפות, אותו חלק של ע"ז אינו עולה לו בכניסת ד' אמות, אבל חלקו עולה לו על אף שיש חלק לע"ז בכותל.

האבנים והעצים של הכותל שנפל אסורים בהנאה, אך אם היה הכותל שלו האבנים והעצים מותרים. ואם היה שלו ושל הנכרי, שלו מותר בהנאה, ושל עבודת כוכבים אסור. ואם אינו מכיר איזה שלו ואיזו אבנים של הנכרי הכל אסור בהנאה, אך יכול למכור להם את חלקו באבנים ובעצים בכל מקום שהוא.

יב. אבניו עציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר שקץ

ע"ז עצמה מטמאה אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינה מטמאה במשא כשרץ שנאמר (דברים ז פסוק כו) שקץ תשקצנו, ושיעורה בזית לא תהיה זו חמורה מן המת אבל אם היתה הצורה פחותה מכזית מהורה.

יג. איזהו צנוע הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ... בכדרך ... צניעותא בעי למעבד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

יפנה בצניעות⁴⁰ בלילה כמו ביום ולא יגלה יותר ממה שמגלה ביום ולא יגלה עד שישיב אבל אין צריך להתרחק ואם אין שם אדם נפנה אפילו ברחוב ורק יזהר שלא יהיה במקום הילוך בני אדם כדי שלא יטנפו על ידו אבל אם יש אדם אפילו גוי אסור לפנות בפניו.

להשתין אפילו ביום בפני רבים, מותר אם צריך לכך שאין לו מקום, ואפילו בפני אשה מותר, מפני שיש סכנה אם יעמיד עצמו.

בזמנינו שמצוי בית הכסא⁴¹ בכל מקום, מן הראוי לילך גם להטלת מים לבית הכסא שיש בו מחיצות, כיון שהוא דבר קל והדבר נחשב כאילו אין לו צורך לכך, וכל ירא שמים יש לו לעשות כן, אבל כשנודמן שאין בית הכסא במחיצות פנוי, אין לו לחכות עד שיתפנה, משום סכנה. וכשבונים מתחילה טוב לעשות מחיצות גם על המקומות שנעשו להטלת מים.

יד. שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי

זה אסור סיידו וכיידו לעבודת כוכבים וחידש נוטל מה

שחידש הכנים לתוכה עבודת כוכבים והוציאה הרי זה

מותר המשתחוה לבית אסרו ... בנאו אף על פי שלא

השתחוה לו השתחוה אף על פי שלא בנאו

אף על גב⁴² שאמרנו גבי עין שהיה תלוש ונטעו שאינו נאסר, היינו משום שחזר ונשרש בקרקע חשיב כמחובר⁴³, אבל שאר תלוש ולבסוף חברו חשיב כתלוש.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ או"ח ג יב וסקב"ב

⁴¹ אנרות משה יו"ד ח"ג סימן מז אות ה.

⁴² שו"ע ונו"כ קמה ג

⁴³ לבוש וט"ז ו בשם הר"ן וכתב שלדעת רש"י דבאילן מיירי שלא נטע יחור אלא גרעין אבל בנטע יחור הוה באמת תלוש ולבסוף חברו והוי תלוש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לפיכך הבונה בית לע"ז שיהא הבית עצמו נעבד, אף על פי שעדיין לא השתחוה לו, או המשתחוה⁴⁴ לבית בנוי נאסר בהנאה, אבל אם לא בנאו לעובדו אלא להעמיד בו ע"ז הרי זה משמשי ע"ז, ואינו נאסר עד שישתמש בו⁴⁵.

ואם היה הבית של גוי בנוי וסיידו וכידו פירוש צר בו צורות⁴⁶ הגוי לשם ע"ז לעובדו, אם בא ישראל לבטלו נוטל מה שחדש, והחידוש אסור בהנאה⁴⁷ מפני שעשאהו לעובדו, ושאר הבית חזר להתירו, והוא שעדיין לא נעבד הבית. אבל עובר כוכבים אין צריך ליטול הכל אלא בכל שהו שנוטל מועיל⁴⁸.

אבל אם השתחוה הגוי נאסר כל הבית ובעי גוי לבטלו. ובשל ישראל אין לו בטלה עולמית⁴⁹.

הכנים ע"ז לתוך הבית, כל זמן שהיא שם הבית אסור בהנאה מפני שהוא משמש ע"ז, וכשמוציאה הותר מיד. והוא שלא הקצוהו לע"ז אלא לפי שעה⁵⁰, לפיכך מועיל הוצאה לפי שעה אפילו דעתו להחזירה, או אפילו הוציאה ישראל מותר כיון שלא הוקצה לכך אינו משמשי ע"ז מן התורה כלל ואין צריך ביטול.

אבל אם הקצוהו למשמשי ע"ז⁵¹, אינו מותר אלא אם כן הוציאה משם דרך ביטול, דהיינו שהוציאה גוי על מנת שלא להכניסה עוד שם, וזה אינו מועיל

⁴⁴ דוקא השתחויה כיון שעשה מעשה אבל באמירה בעלמא אף על פי שהזמינה לע"ז לא נאסרה. בית הלל ס"ק א' עיין שם באורך.

⁴⁵ לבוש וט"ז שם ו

⁴⁶ ט"ז שם ז

⁴⁷ ואין לו ביטול עולמית אם הוא של ישראל ואם הוא של עובד כוכבים עד שיבטלנו העובד כוכבים. ש"ך יב

⁴⁸ ט"ז שם ח מהב"י בשם הר"ן, וכן בש"ך יא

⁴⁹ ר"ל שעל כל פנים עובד כוכבים עשאו אלא שמכרו אחר כך לישראל אבל אם ישראל עשאו לא נאסר עד שיעבד כ"כ ב"י וראיתי מאן דמוקי לה (הנהות הדרישה) כאן בישראל מומר דהוי כעובד כוכבים בזה והבל יפצה פיהו דדינו כישראל בזה ולכל עונשי שבתורה כמ"ש ר"ס קל"ט. ט"ז שם. וכן בש"ך ח אולם הש"ך הביא הנהות הדרישה ולא חלק עליו

⁵⁰ לבוש וש"ך שם יד

⁵¹ ע"י בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ע"ב וע"ג שכ' שם לענין בית תפלה של אומה לומעראנער שאין להם שום צלם ושום דמות רק במה שאומרים מזמורי תפילות של אותו האיש וכו' ועתה עובדו ועשו להם בית

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ע"י ישראל⁵² אלא ע"י גוי, שבישראל לא מהני ביטול ע"ז. ואם הבית הוא משמשי אליל של ישראל לא מהני ביטול עולמית שאליל של ישראל ותשמישה אין להם ביטול⁵³.

טו. שלש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס הרי זו אסורה סיידה וכיידה לשם עבודת כוכבים נוטל מה שסייד וכייד ומותרת העמיד עליה עבודת כוכבים וסילקה הרי זו מותרת ... ואף על גב דסייד וכייד בגופה של אבן כי נטל מה שחידש שפיר דמי

שלשה אבנים⁵⁴ הם לענין ביטול ע"ז, ואלו הן:

אבן שחצבה גוי מן ההר תחלה לשם לעבוד את האבן כע"ז, הרי זו אסורה מיד, ואפילו לא העמיד עליה הצלב, דהא פסלה לע"ז, וצריך הגוי לבטלה, דהיינו לחסר ממנה מעט עד שתפגם. ואם ישראל חצבה לעבוד עליה ע"ז ועבדה אסורה עולמית.

היתה חצובה כבר וסיידה וכיידה הישראל לע"ז ועבדה, אפילו סייד וכייד דבר מה בגוף האבן, כגון שחקק בה צורה בברזל, נוטל מה שחידש וזורה לרוח, והאבן עצמו מותר⁵⁵ שלא נעשה ע"ז אלא החידוש⁵⁶. ובגוי שמועיל

תיפלה אחרת אם לקנות בית זה לביהמ"ד או לביהכנ"ס וכ' שם דבבית כזה כל שעזבוהו זהו בטילה ומותר לעשות ממנה אפי' ביהכנ"ס וביהמ"ד עיין שם באורך

⁵² לבוש וש"ך שם טו

⁵³ ש"ך טז

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

⁵⁵ הדבר תמוה מאי טעמא לא הביאו הפוסקים דעת התוספות בעבודה זרה דף מ"ז ע"ב [ד"ה והוא] דבצייר וכייד בגוף האבן אז נוטל כל המקום אף מגוף האבן כנגד המקום שחידש, ואין לומר דסבירא להו שלא כתבו התוספות כן רק להסלקא דעתך, דמהיכי תיתי נאמר כן כיון דעכ"פ הוינן דלהסלקא דעתך הוי סבירא להו דין זה לפשוט מהיכי תיתי נאמר דהתרצן אח"כ חזר בו ומהיכי תיתי יחזור הכי י"ל דסברא זו נשאר קיים לאמת. חכמת שלמה שם, ועי' במקור מים חיים שהביא קושיא זו מתשו' הרמ"א סי' קי"ג וקי"ד ודעת הרמ"א דהתוס' קאי שם לפי הס"ד אבל לא לפי מסקנת הש"ס ומה"ט השמיטו הפוסקים דבר זה להלכה עיין שם ⁵⁶ כ"כ הלבוש ובשו"ע סתם וכתב "היתה חצובה וציירה וכיידה שתיעבד"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ביטול, אפילו לא נטל משם כל הציור רק בטלו שפגמו מותר⁵⁷. וי"א⁵⁸ שאם נעברה גם שאר האבן אסורה.

העמיד⁵⁹ עליה ע"ז לפי שעה⁶⁰ ולא הקצה לכך, אפילו בישראל ואין צריך לומר בגוי מספיק סלוק, ואין צריך ביטול רק סלוק.

⁵⁷ . פי' רק מעט ממה שצייר בענין שפגמו הוי ביטול. ש"ך יג

⁵⁸ ס' מנחת פתים בשם הריטב"א. דרכ"ת שם יד

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶⁰ לבוש וש"ך שם יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

